

Mepepelime a tyo ya Mmaci ma Ibrahim

Ucuduwu wa aatagada a nda

Tsu reve vuma na danai mepepelime ma nda shi. U ta gura wo o'wo Bulu aajiya a da dana niyi. Tsu reve tə u tə pe ətsumə a Adanshi a Əsula adama o uritosu u na u ri na əyi cu'un vu uritosu u na u ri pe ətsumə a Adanshi a Əsula da. Waru nu ujimu azagbain a aa'isə a usu yi tə fo atsuma a Aatagada a Əsula. Za na danai aatagada'a u cuduwa tə cine mayan mə əgəndə ma aza a Isra'ilə mo o'woi iroci ya əgəndə ya amayun a na ri pe ətsumə a Zamawawa.

Za na danai mepepelime ma nda ma damma tə əzə e desununa cine Yesu ri nə əbula. Yesu la'a tə nlingata mə Əsula suru. Waru u la'a tə aməsula, waru u la'a tə Musa. Ayi da ganu gbain na ri ukalamu shi waru koto u yuwan unusu shi ko ke'en, waru a na u cayi wuma wə yi u ca tə kucci adama o unusu o unə u mantsa suru. Ana u kuwai əvu u kəmbə wuma u kpətu'wə tə ure adama ama a tsurə ure u na a rawa ubətə wə Əsula.

E ekere a ama a na e revei adama a kucci ətsumə a ədini, aatagada a Mmaci ma Ibrahim a tə nu uritosu wu ucira. Yesu Zamawawa zuwa tə kucci suru wo o'wo ili ye pere. Amma gogo ucawu wo okolo ətsumə a yi əyi da ili i na i kpətu'wəyi ama ure a tyo ubətə wə Əsula.

Ili i na i ri pe ətsumə a aatagada a nda

1. Tsugbain tsa Mawun mə Əsula (1:1-4)

2. Yesu la'a taq nlingata ma Asula suru suru (1:5–2:18)
3. Yesu la'a taq Musa na Josuwa (3:1–4:13)
4. Yesu da Ganu Gbain (4:14–7:28)
5. Yesu tawaq taq na nzuwulai n na n la'ai ulobonu (8:1–9:22)
6. Kucci va Yesu u taq u da waru ayi da ne (9:23–10:31)
7. Ama a Asula a na a danai nu ucawu wo okolo (11:1–40)
8. Vu toni iroci ya Yesu Zamawawa (12:1–13:19)
9. Avasa o ukosu ni icasu (13:20–25)

Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma da

¹ De nu ufaru, Asula a yuwusaan taq nkaya n tsu adanshi o una wa amasula na re koko'o. ² Amma a mantsa mo ukosu ma nda, Asula a yuwan taq adanshi na atsu e ekere a Mawun ma yi. Asula a yuwan taq uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi suru e ekere a yi. Ayi da Asula a dangwai wo o'wo za vi ili suru. ³ Mawu'un u roco taq ekan adama a tsugbain tsa Asula, u rotso taq Asula foyi. U zuwa taq ili i lyuwa elime nu ucira wi ikaka ya yi. Ana Mawu'un u kambatoi ama cece atsuma a nusu le, u danu taq o ukere usa'ani wa Asula Mogono me Ili Suru.

Yesu Zamawawa la'a taq nlingata ma Asula

⁴ Ayi Mawu'un u la'a taq nlingata ma Asula lon. Reve Asula a ca yi abajini a aala a na a la'ai ala e le.

⁵ Ili i na i zuwai ayi da Asula a yuwaan nlingata ma Asula adanshi e ili i ro tsa na u yuwayin Mawu'un shi,

“Mawun ma va ma da vu ri.

Ana'an mo o'wo taq Dada vaq wu."◊

Asulaq a dammisa taq,

"N to o'wo Dada vaq yi,

waru ayi u to o'wo Mawun maq vaq."

⁶ Ana Asulaq a shi a cigai u lyungu magaji maq yi a tyo o uvadi, u damma taq,

"Nlingata maq Asulaq suru a ciga a 'yuwan a yuwaan yi aganda." ◊

⁷ Apa ili i na Asulaq a dammai adama a nlingata maq yi,

"Mo o'woto taq nlingata n vaq tsu upepu.

Mo o'woto taq agbashi a vaq tse elentsu a akina." ◊

⁸ Agba apa ili i na Asulaq a dammai adama a Mawun maq yi,

"Avu Asulaq a da, waru tsugono tsaq wu tsaq ri nu ukosu shi.

Vu ta yuwan tsugono nu uge'etosu u na wu ntsayi.

⁹ Vu ciga taq ili i mejege reve vu 'yuwan iwuya.

Ayi da i zuwai Asula, Asulaq a wu, a dangwa nuwu, reve u ca wu tsugbain tsa na tsa zuwa nuwu vu zanganai.

Ayi tsugbain tsa nda u la'a taq za na u cayi akapi e le." ◊

¹⁰ Asulaq a dammisa taq,

"Zagbain, aqtsumaq o ufaru vu yuwan taq uvadi, waru ekere a wu a da a yuwain zuva.

¹¹ Mantsa maq taq tawaq ana za ro enishe le shi, A taq kunaq suru tsa amuna.

Amma avu vu taq danaq lo.

¹² Vu taq kutsulu le cine a tsu kutsulu akuci a amuna.

A ta vadala tsa akuci e itana.

◊ 1:5 Ica 2:7; 2 Sam. 7:14. ◊ 1:6 U.Wl. 32:43. ◊ 1:7 Ica 104:4.

◊ 1:9 Ica 45:6-7.

Amma ąvu gba ne da vaa dana kuci mantsa suru, wuma waa wu waru woo koto shi.” ◊

¹³ Asula a yuwaan nlingata ma yi adanshi cine u yuwayin Mawun ma yi shi,
“Dana pa o ukere usa'ani u va
she na n zuwa n'yuwatan
ma wu mo o'wo uzuwata wa ana ą wu.” ◊

¹⁴ Nlingata ma Asulat suru nan ruhu da na aa yuwusaan Asula aganda, waru u lyungu le ta tsara a kamba aza a na aq ushi iwawi.†

2

Iwawi i tsu i ta mgbain

¹ Adama o ndolo na tsu ciga tsu 'yuwan tsu dashi yuwin ugbozu tsu kuruyi amayun a na o roco ntsu. Na tsu yuwan ne tsaa puwaan shi. ² O roco ta a na ikaka'a i na Asula a cayi nlingata ma Asula a ca nkaya n tsu amayun a da. Waru za na biti kuru niyi shi, ko za na 'yuwan niyi u ta ushi atsumalima a na a ntsayi ili i na u yuwin. ³ Nye i da yaa zuwa tsu tsu danai a majiyan tsu ta la'a na tsu 'yuwan a ushi iwawi i gbain i nda? Zagbain da fara yuwin adanshi e iwawi i nda na aciyayi, reve aza a na a uwua niyi o roco tsu amayun a da. ⁴ Asula na aciyayi u roco ta a na ikaka ya yi amayun a da, ana u yuwin linga va asalama ni iroci yu ucira icu'un icu'un. Waru u ca ta Ruhu va Akiza a za suru na u dangwai.

Za na o rocosu tsu ure wi iwawi

⁵ Asula a dangwa nlingata ma yi n yuwan tsugono tsu uvadi u sa'avu u na u ri lo a tawa shi, ayi da

◊ **1:12** Ica 102:25-27. ◊ **1:13** Ica 110:1.

ili i na tsaa yuwusan adanshi a yi. ⁶ Ununa a danai atsumā Adanshi a Asulā ubaṭā u ro,
“Nye i zuwai vu ri ada a vadīlimā?

Nye i zuwai vu ri ada a mawun ma vuma?

⁷ A mantsa ma wa'a vu zuwa tā ucira wā yi*
u kālāmā ucira wu nlingata mā Asulā,
reve vu katala yi ookokolo nā tsugbain nu ucira.

⁸ Reve vu zuwa yi u yuwan tsugono tsi ili biti.” ◊

Ana Asulā a zuwa niyi mogono me ili biti, ko ili yi lo i buwai i na waa yuwusan tsugono tsā yi shi shi. Agba koto ne'en tse ene ili i nda i fara shi.
⁹ Ili i na tsee inda ayi da Yesu, za na a mantsa wa'a ucira wā yi u shi u rawa za vu nlingata mā Asulā shi. Agba gogo a katala yi tā ookokolo nu ucira nā tsugbain, adama a na u sowoi atsumalima o ukwā o unā u tsu. Amayun adama e isa'ani yā Asulā i da, Yesu kuwai o una wā koyan da o uvadi.

¹⁰ Asulā a da a yuwait ili biti, waru ili biti adama a na a ca yi tsugbain tsa da. U ciga tā muwun nā abūndā a uwa ubaṭā u tsugbain tsā yi. Adama o ndolo a da u zuwai Yesu sowoi atsumalima, ne da u zuwai Yesu ntsayi tsāra u roco ama ure wi iwawi. ¹¹ Adama o ndolo, Yesu na aza a na waqā kambatosu aza a akiza a tā nā Dada ta. Ayi da i zuwai Yesu ri o wono u na wee de le azawawa'a a yi shi. ¹² U damma tā Asulā,

“N ta damma ama a vā ili i na vu yuwait.

N ta cuwa wu no o boloto na aa yuwan aganda.” ◊

¹³ Waru u damma tā,

“N ta zuwaa Asulā ucira.”

* ^{2:7} Akuci a atagada nā abūndā a dāshi ta: Vu zuwa yi tā wo o'wo mogono a aci e ili i na vu yuwait suru. ◊ ^{2:8} Ica 8:4-6. ◊ ^{2:12} Ica 22:22.

Reve u damma,

“Àmu da nda obolo nà muwun n na Àsulà a ca numu.” [◊]

¹⁴ Ama à Àsulà ama a da nà lipu nà mpasa, adama a nda Yesu na aciyayi wo o'wo tà unàtà ne ele. U yuwan tà ne adama a na nu ukwà wà yi u to kototo Mekerenkesu, za na ri nu ucira wu ukwà.

¹⁵ Ne da u bàdài aza a na à shi agbashi o wovon wu ukwà a wuma u le suru suru. ¹⁶ Suru ntsu tsu reve tà a na Yesu tàwà tà adama u kamba mmaci ma Ibrahim, amma u kamba nlingata mà Àsulà shi.

¹⁷ Adama o ndolo a da Àsulà a zuwai Yesu u rotso ama à yi suru suru, adama wo o'woaabara a nan ganu lo za na oo rocosu isa'ani, za na Àsulà a cayi okolo suru suru. Ne da waa gura ca Àsulà kucci adama Àsulà a yuwaan ama gafura vu unusu u le. ¹⁸ Àyi na aciyayi u sowo tà àtsumàlimà, waru Mekerenkesu ma yuwan tà mpolo n na waa zuwa yi u nusan. Adama o ndolo gogo u ta gura kamba aza a na Mekerenkesu mà ri o mpolo u zuwa le a yuwan unusu.

3

Yesu la'a tà Musa

¹ Ama à và, Àsulà a dangwa du tà yo o'wo ama a akiza à yi. Adama o ndolo i yuwusan majiyan cine Yesu ri aajiya à Àsulà, waru àyi daaabara a nan ganu vu ucawu wo okolo à tsu. ² U yuwan tà àbula e ili i na Àsulà a dangwa niyi u yuwan suru, cine Musa yuwait àbula e ili i na Àsulà a damma niyi u yuwan suru, àtsumà a tsugbain tsà yi va aza a

---

◊ **2:13** Isha. 8:17-18.

Isra'ila.* ³ Yesu tsurə tə tsugbain tsa na tsa la'ai za va Musa, cine suwi tsu tsurə tsugbain tsa na tsa la'ai usaa u na u yuwain. ⁴ Amayun a da ozo o ro da a suwai 'wa'a suru, amma Əsulə a da suwi vi ili suru. ⁵ Əsulə a lyawa tə u'wa wə yi e ekere a Musa, adama a na Musa aagbashi ə əfūlə a da a na a zuwaa ucira, waru iroci i da i na Əsulə oo roco elime. ⁶ Zamawawa† gba waru Mawun mə Əsulə ma da, əyi da za na Əsulə a lyawayi u'wa wə yi. Atsu da u'wa wə yi nə tsu lyuwa elime nə mətsurə mo okolo ubgamu, waru nə tsu zuwa ucira o uzuwu wo okolo a tsu ya'a yi.

*Tsu 'yuwan tsu ciga tsu lyuwai elime ni itoni ya
Əsula*

⁷ U tə cine Ruhu va Akiza dammai,
“Nə yu uwwa udyo wə Əsulə ana'an,
⁸ she i dənəna aciyogbamu
cine nkaya n du n dənəi wan,
ana a vadaleyi Əsulə ucina,
a mantsa ma na ə lyungwəi Əsulə o ogozo.

⁹ Əsulə a damma tə,
‘Reve ə lyungwə mu,
adama e ene ili i na maa yuwan,
ko na wo o'woi e ene tə ili i na n yuwain
atsumə a a'wan amunga.

¹⁰ Adama o ndolo n yuwan tə upan ne ele lon,
reve n damma:

“Okolo e le ə tsu dənəna tə alanga nə əmu.
Waru a 'yuwan tə a yuwan ili i na n damma nle a
yuwan.”

¹¹ N yuwan tə upan reve n kucinaa le,

---

* **3:2** Nə Tsuheleni idanshi “U'wa wə Əsulə” urevu wə yi u da “Aza a Isra'ila.”

“Aa uwa ubataq u wivuwun u va shi, ko ke'en.” ’ ” ◊

¹² Ama a va, i yuwan ugbozu adama she za ta du danaq no okolo e iwuya, a na waa 'yasan du a ca okolo wan. Icu'un yo okolo o ndolo a tsu vadala du ta diga ubataq wa Asulaq a wuma.

¹³ I dashilai okolo ugbamu urana suru. Waru i lyuwa elime na mayan ne n de nu urana wu lo. Ni i yuwan ne shi, unusu u ta pusaq ozo o ro a du a na e reme a zuwa le atsumaq a aza a aciyogbamu.

¹⁴ Atsu tsu to obolo na Kristi Zamawawa na tsu lyuwa elime hali a tyo o ukosu nu ucawu wo okolo o ugbamu u na tsu ri na ayi diga o ufaru.

¹⁵ Adanshi Asulaq a damma ta,

“Na yu uwu udyo wa Asulaq ana'an,

she i danaq na aciyogbamu,

cine nkaya n du n danaq wan

ana a vadalayi Asulaq ucina.”

¹⁶ Nan zane da a uwmai udyo wa Asulaq'a reve a yuwaan yi aciyogbamu? Ele da aza a na Musa utayi atsumaq a Masar suru. ¹⁷ Nan zane da waru Asulaq a yuwin upan ne ele atsumaq a a'wan amunga? Ele da aza a na a yuwin unusu, aza a na a kuwai atsumaq o ogozo. ¹⁸ Waru nan zane da Asulaq a yuwin adanshi ana u kucinai na aa uwa ubataq u wivuwun wa yi shi? Aza a na a 'yuwin a yuwaan yi tsutoni da. ¹⁹ Tsu tawaq ta tsu reve a na aa gura uwa ubataq u wivuwu'un shi, adama a na a 'yuwan ta a usu.

4

Nzuwulai mu ubataq u wivuwun

◊ **3:11** Ica 95:7-11.

¹ Asula a yuwaan tsu taq nzuwulai n na tsaa gura uwa ubatq u wivuwun waq yi. Adama o ndolo, tsu yuwaain ugbozu suru ntsu adama ko za taq tsu kuda a uwa pe wan. ² Tsu uwwa taq ikaka ya Alabari a Sa'ani'i, cine ele aza a Isra'ila fo a uwwa niyi. Amma reve a 'yuwan a ca okolo e ili i na a uwwa i, waru ikaka'a i kamba le shi. ³ Atsu na tsu usuyi atsu da goon tsaa uwa ubatq u wivuwun waq yi. Cine Asula a dammai,

"N yuwan taq upan reve n kucina,

'Aa uwa ubatq u wivuwun u vaq shi, ko ke'en!" " ◊

U damma taq ili i nda ko a na u foboi de ubatq u wivuwun waq yi diga na u yuwaain uvadi. ⁴ Atsuma a Adanshi a Asula, u yuwan taq adanshi adama o urana we cindere wa ajuma, u damma taq: "O urana we cindere Asula e ivuwan taq atsuma a linga vaq yi suru." ◊ ⁵ Waru tsu de taq nu una a mantsa mo ro u damma, "Ama a nda aa uwa ubatq u wivuwun u vaq shi!" ◊

⁶ Ele aza a na a fara uwwa ikaka i nda, a tsura a uwa ubatq u wivuwun u nda shi, adama a na a kudai a kuru. Agba amayun a da ama o ro a ta uwa ubatq u wivuwun waq Asula'a. ⁷ Adama o ndolo Asula a zuwa taq mantsa mo ro a na ama aa uwa ubatq u wivuwun waq yi, mantsa mo ndolo ma da u deyi, "Ana'an." Asula a yuwan taq adanshi e ekere a Dawuda na acapa cina a jima e idanshi i na a yuwaain de adanshi,

"Na yu uwwa udyo waq Asula ana'an,
she i dana na aciyogbamu wan." ◊

◊ **4:3** Ica 95:11. ◊ **4:4** Ufr. 2:2. ◊ **4:5** Ica 95:11. ◊ **4:7** Ica 95:11.

⁸ Josuwa† tara le t̄ a tyo e ida ya Ka'ana,† agba ɔyi dada ubāta u wivuwu'un shi. Nā Ka'ana dada shi ubāta u wivuwu'un, Asulā ɔ shi ɔ dašhi yuwisan adanshi o urana u wivuwusan u ro shi.
⁹ Ayi nda to rocosu a na mantsa mā wivuwun ma ama ɔ yi koto ma yuwan shi. Mantsa mā wivuwun ma nda u t̄ gashi wivuwun u na Asulā a yuwain o urana we cindere. ¹⁰ Za na uwai ubāta u wivuwun wā Asulā suru, u te ivuwan nu ulingā wā yi, cine Asulā e ivuwain ana u kotoi mayan mo uvadī.
¹¹ Tsu yuwain ukadu tsu uwai ubāta u wivuwun wā Asulā, adama she za t̄ tsu kudā a uwa wan, cine ele a yuwain adama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni.

¹² Ikaka ya Asulā i t̄ gashi ili i ro i na i ri wuma waru i ri nu ucira. U la'a t̄ matsun me pe'eni ma na e tewein nā re vā yi wali. U tsu 6atsala ntsu t̄ a uwa pe, atsumā a asuvu ɔ tsu nā majiyan mā tsu. Waru u tsu pada t̄ a uwa e memere ma alata e etele ɔ tsu hali u 6atsalai laka. U tsu roco t̄ a alanga e eteshe ili i na tsu sokoi pe, ele da ili i na tsu tsu jiyan ni ili i na tsu cigai. ¹³ Za lo a gura soko ili i ro atsumā o uvadī i na Asulā ee ene shi. U tse ene t̄ ili suru cine u ri. Ayi da Asulā a na nā tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuduwa yi ili i na tsu yuwain suru.

Yesu da aabara a nan ganu ɔ tsu

¹⁴ Tsu lyuwai elime nā maguza me ili i na tsaa dansa tsu usuyi. Tsu yuwain ne adama a na tsu t̄ a na aabara a nan ganu, Yesu Mawun mā Asulā, za na karai ɔ tyo zuva. ¹⁵ U gura t̄ a reve na tsu ri babu ucira. Mekerenkesu ma yuwan t̄ a ukadu u na waa zuwa yi u yuwan unusu cine waa yuwusan ukadu

u zuwa tsu mayan mo unusu, agba Zamawawa yuwan unusu shi. ¹⁶ Adama o ndolo tsu rawai zuzu no ootogu o tsugono tsə Asulə babu wovon. Ayi da za na o rocosu ama isa'ani. Nə tsu yuwain ne, tsu tə tsurai isa'ani e ekere ə yi, reve u kamba tsu a mantsa ma na tsu cigai ikambi.

5

¹ Asulə a tsu dangwa təaabara a nan ganu suru ətsumə a ama, reve u ca yi ulinga u na wəqə 'yawə a məkəkən mə yi o unə wa ama a na waa casu ne'e nə kucci adama o unusu. ² Aabara a nan ganu ə ri nu ucira shi, u tətsa akapi a ama. Ayi da i zuwai woo tono ben na aza a na a yuwusan unusu adama a na ə ri nu urevu shi. ³ Adama a na u ri nu ucira shi, u ciga u 'yuwan u ca kucci adama ə nusu və yi waru adama ə nusu va ama ə yi.

⁴ Babu vuma na aa gura ca aciyayi tsugbain adama wo o'woaabara a nan ganu. Vuma tso o'wo təaabara a nan ganu nə Asulə e de yi, cine u deyi Haruna.† ⁵ Ne də u dənəi e ekere a Zamawawa. Ana wo o'woaabara a nan ganu, adama a na u dangulai aciyayi wo o'wo nə tsugbain tsa dada shi. Asulə a da a damma niyi,

“Mawun mə və ma da vu ri.

Ana'an mo o'wo tə Dada və wu.” ◊

⁶ Ubətə u ro reve Asulə a damma,
“Avu ganu† babu ukotu da,
cine Malkisada† dənəi ganu.” ◊

⁷ Asulə ə tə nu ucira u na waa wawa Yesu Zamawawa ubətə o ukwə. Ana Yesu dənəi ətsumə o uvadi u nda, u pati tə Asulə ni yisaali obolo na

◊ 5:5 Ica 2:7. ◊ 5:6 Ufr. 14:17-24; Ica 110:4.

abara tsara u wawa yi. Na amayun a da u yuwayin Asulà tsutoni, reve gba, Asulà a zuwaa yi atsuvin e ipati ya yi. ⁸ Ko na wo o'woi Yesu Zamawawa Mawun mä Asulà ma da, atsumalimà a na u sowoi u rito yi tå u yuwan tsutoni e ekere e ili'i. ⁹ Ana u kotoi ili i na wu ntsayi u yuwan suru, wo o'wo ta za na a zuwa ama à tsurà iwawi i babu ukotu, aza a na a yuwusan ili i na u damma nle a yuwan. ¹⁰ O ure u nda u da Asulà a zuwa niyi wo o'woi aabara a nan ganu, ganu oroci a Malkisada.

She i lyawa itoni ya Asula wan

¹¹ Tsu tå ni ili i na tsaa damma nà àbundà adama e ili i nda, amma u tu usan u nà tsaa cufuwa adama a na i tsu reve ili go'o shi. ¹² Yo o'wo tå àzà e Itoni nu ujimu, waru u to lobono i dàna o ritosu akapi. Amma i ciga tå nanza ritosu du ikaka yu ufaru ya adanshi à Asula. I tå gashi ibabà i na ya apasa maani, agba i rawa tå na i shi a lyuwa tsuwa. ¹³ Vuma na buwai a yapu i maani waa gura kakasa isa'ani ni iwuya shi. ¹⁴ Amma ama a na o gbozoi a ta lyuwusa tsuwa tsa na ibabà yaa lyuwa shi, waru o ritosu tå de cine aa kakasa iwuya ni isa'ani.

6

¹⁻³ O ufaru i rito tå uritosu wu ufaru, aza a na a ntsayi ibabà. Ritosu n nda ele da tsu vadalai à nusu tsu na tsu tawànu ukwà, waru tsu dànaí nu ucawu wo okòlo e ekere à Asulà. Ele da waru uritosu adama o urumbusu nà mazuwa me ekere. Nu uritosu adama o u'yosun diga o ukwà, na adama o uge'etosu u babu ukotu, a tå pe atsuma o uritosu wu ufaru. Amma i reve tå de ili i ndolo. Adama o ndolo, tsaa yuwan adanshi adama e le

shi. Amma na Àsulà a kamba tsu, tsu tà kàmbaruwà
ugbozu adama tsu rito ili i na yi ntsayi aza a na a
kungwai de.

⁴ No ozo o ro a lyawa itoni yi Zamawawa, ko za
lo aa gura zuwa le a vadala à nusu le waru shi.
De nu ufaru, ama a nda à shi tà e ekan à Àsulà
waru e pede tà une'e wà yi. Ele obolo no ozo o ro
à ushi tà Ruhu va Akiza. ⁵ E reve tà cine ikaka ya
Àsulà i ri ulobonu, waru à ushi tà ucira u mantsa
ma na Àsulà à dàna a yuwusan tsugono. ⁶ Ana à
ushiyi ili i ndolo suru, reve a vadala Zamawawa
ucinà. U ri n yuwan à kambatowisà icu'un ya
ama o ndolo a vadalis*a* shi adama a na a ta varasa
Mawun mà Àsulà a akpatat waru reve a 'yuwan
yi. A ta zuwusa yi o wono à màkàkàn ma ama.

⁷ Ama o ro à tà gashi ida i na i tsu tsurà mini mà
abundà. Reve u tàwàqà nà limatan và adumà lon e
ekere a aza a na a cimbusa yi. Àsulà a tsu zuwaa tà
ida i ndolo aba'un. ⁸ Ozo o ro gba shi à tà gashi ida i
na i tsu kungwato awanda na anlya a vama agba a
tsu matsan ili shi. Àsulà a tsu yuwaan tà ida'a una,
reve waru akina à lungusà yi suru suru.

⁹ Ama à và a na n cigai, ko nà tsu yuwan adanshi
tsunda, tsu dama adama à du shi. Tsu reve tà a
na i ri o ure u sa'ani, ure wi iwawi. ¹⁰ Àsulà a tsu
ge'eto tà cine u tsu ntsaa. U ta cuwan nà linga na
vu yuwin, waru u ta cuwan ni icigi i na vu roco
niyi ana vu kambai ama à yi. Waru u ta cuwan a
na vu buwai a kambusa le hali n gogo. ¹¹ Ili i na tsu
la'a cigai à yi da, i lyuwa elime nà mayan ne hali à
tyo o ukosu, adama a na i tà reve ili i sa'ani i na i ri
a zuwusa okolo'o u too o'wo amayun. ¹² Tsu ciga
du yo o'wo orogo shi. Amma, i kuru iroci ya aza a

na ą ushiyi ili i na Əsulə a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo na ankuri e le.

Əsula a tsu yuwan tə ili i na u yuwain nzuwulai

13 Ana Əsulə a yuwayin Ibrahim† nzuwulai, u kucina tə na waa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. U yuwan tə akucunu a nda na ala ą yi, adama a na babu lo za na la'ai Əsula. **14** U damma ta, “Amu Əsulazuva, n ta zuwaa wu əba'un, waru n ta ca wu mmaci məqə abunda!” ◊ **15** Ibrahim yuwan tə ipiri na ankuri adama ili i nda i fara, reve u ushi ili i na Əsulə a yuwaan niyi nzuwulai'i.

16 Na ama a yuwan akucunu, a tsu kucina tə na aala a za na la'a nle. Akucunu'u o roco tə ili i na a dammai amayun a da, waru u tsı isawaton tə mawasan. **17** Əsulə fo u yuwan tə akucunu, adama aza a na ąqə usu nzuwulai e reve a na amayun a da a na u tsu vadala ifobi ya yi shi. **18** Ili i re i nda i ri n vadala shi: Əsulə a tsu yuwan open shi nu u yuwan nzuwulai, waru waa yuwan open na akucunu a na u yuwain shi. Ili i nda i tə dəshishi tsu okolo ubgamu ątsu na tsaa sumusa ątyo ubətə wə Əsulə adama u kede tsu. U tə dəshishi tsu ucira adama tsu guzə uzuwu wo okolo u na u ca ntsu. **19-20** Uzuwu wo okolo o ndolo u tu ubgamu o okolo ą tsu, cine rumu wantsun tsı isawaton wantsun ubətə u tə. Vuma na ya'a yi da tsaa zuwusa uzuwu wo okolo ą tsu ayi da Yesu, za na uwulai nu umuna ątyo Upasu u na u La'ai Akiza† zuva. U yuwaan tsu tə ne. Wo o'wo tə aabara a nan ganu a babu ukotu, ganu oroci a Malkisada.†

◊ **6:14** Ufr. 22:17.

7

Ganu Malkisada

¹ Malkisada† n nda ayı da u dənai mogono mə lyuci va Salem waru ganu Mogono mə Əsula ma da. Ana Ibrahim† unai ngono n nəshi ayı a məkəmbəq o u'wa, əvu Malkisada kəraq o utə u ga'an nə ayı reve u zuwaa yi aba'un. ♫ ² Reve Ibrahim ca yi za tə ətsumə a kupa e ili suru a na u kəmbayi diga ubətə o uvon. Ili yu ufaru i na tsu cigai tsu damma adama a Malkisada, ayı da urevu wa aala a yi, "mogono ma na maa yuwusan ili ya əbulə." Ayi da waru "mogono ma asuvu nden" adama a na Salem tə nu urevu "asuvu nden." ³ Babu za na revei dada ko mma va Malkisada, ko ubətə u na wu utəi, ko mantsa ma na a matsan niyi, ko mantsa ma na u kuwai. U tə gashi Mawun mə Əsula waru ganu da babu ukotu.

⁴ I kalyuwə cine Malkisada dənai nə tsugbain! Ko Ibrahim, akaya a gbain a Isra'ilə, u reve tə cine Malkisada dənai nə tsugbain ana u ca niyi za tə ətsumə a kupa ətsumə e ili i na u kəmbayi diga o uvon. ⁵ Wilə u rito tə mmaci ma Ibrahim a 'yuwan a ciga a ca aza a na a ri ətsumə a mmaci mə Levi aza a na a ri nan ganu za tə ətsumə a kupa e ili i na a tsurai, ko nə shi wo o'wo edenge e lə a da. ⁶ Malkisada diga e elentsu a Levi a da shi, agba u ushi tə za tə ətsumə a kupa ya Ibrahim. Reve u zuwaa Ibrahim aba'un, za na ushiyi de nzuwulai mə Əsula. ⁷ Za suru reve tə vuma na ri nu ucira u na waa zuwaa za ro aba'un, u la'a tə za vu u ushishi wa aba'u'un əbunda lon. ⁸ Nan ganu a tsu ushi tə za tə ətsumə a kupa e ili i na ama a

◊ 7:1 Ufr. 14:17-20.

tsurai, ko na wo o'woi ele ama a da a na aq̄ kuwa. Amma Malkisada la'a t̄a cine a ri, adama a na Adanshi a Asulā o rito t̄a u t̄a wuma.⁹ Tsu ta gura damma m̄maci m̄ Levi, aza a na a tsu ushi za t̄a atsumā a kupa, ele fo a tsu ca t̄a ana Ibrahim cayi Malkisada za t̄a atsumā a kupa.¹⁰ Koto a shi a matsan Levi shi, amma u d̄anā t̄a lo atsumā a akaya a yi Ibrahim, ana Malkisada ga'ain n̄ ayi.

¹¹ Ko na wo o'woi Wilā wa Musa u damma t̄a a na nan ganu a 'yuwan a ciga a d̄anā m̄maci m̄ Levi, nan ganu a nda aa gura kambāto ko za o o'wo wuntsayi shi. Ili i na a lambai ayi da ganu tsa ganu Malkisada, ganu na ut̄ai o u'wa wa Haruna shi. ¹² Waru n̄ cu'un va ganu ro ko'o t̄awā, na a 'yuwan a ciga Wila'a u vadala fo. ¹³ Tsu ta yuwusan adanshi adama a Zamawawa, za na ri za vu ugundo u ro. Ko za diga o ugundo'o koto yuwan ulinga wā agāndā wa ganu a masa'a shi. ¹⁴ Za suru reve t̄a a na u t̄awai diga o ugundo wa Yahuza,[†] Musa damma ili i ro adama a ganu atsumā o ugundo u ndolo shi.

Zamawawa t̄a tsa Malkisada

¹⁵ Ayi nda dashi t̄a ut̄a a alanga e eteshe ana tse enei ganu ro t̄awai tsa Malkisada. ¹⁶ Vuma ndolo e de yi ganu adama a nkaya m̄ yi ko adama a wilā shi, amma e de yi t̄a ganu adama a na ili i ro yi lo i na yaa gura zuwa wuma wā yi u koto shi. ¹⁷ Adanshi a Asulā a yuwan t̄a adanshi adama a yi, “Avu ganu da babu ukotu, cine vu revei Malkisada.”[◊]

¹⁸ A zuwa t̄a akuci a wilā a nge'en, adama a na u ri nu ucira shi, waru ili ye pere i da. ¹⁹ Wilā wa

◊ 7:17 Ica 110:4.

Musa u gura zuwa ili i ro yi ntsaa shi. Amma gogo Àsulà a ca tsu tà ili i sa'ani yà abundà lon i ro i na tsaa zuwa okolo. Ne da tsaa rawai zuzu nà Àsula.

²⁰ Àsulà a kucina tà na Zamawawa qà dànà ganu babu ukotu, agba u yuwaan ganu ro akucunu a nda shi. ²¹ Yesu da goon u dammai:

“Amu Àsulazuva, n yuwan tà akucunu a nda, waru maa vadala okolo qà và shi.

‘Avu ganu da babu ukotu.’ ” [◊]

²² Yesu da za na zuwai akucunu a nda o o'woi amayun, akucunu a na la'ai za na Àsulà a yuwain nà Musa.

²³ De nu ufaru, nà ganu kuwa, waa lyuwa elime nu ulinga wa ganu shi. Ayi da i zuwai nan ganu qà dànài lo abundà. ²⁴ Amma Yesu o'wo tà ganu babu ukotu, tsuganu tsà yi tsà ri n koto shi. ²⁵ Adama o ndolo, ayi da za na ri lo gogo, waru mantsa suru, za na aa gura wawa aza a na a tàwai ubàtà wà Àsulà e ekere qà yi. U tà dànà wuma mantsa suru adama u yuwusaan le ipati ubàtà wà Àsulà.

²⁶ Yesu da cu'un va aabara a nan ganu na tsu cigai, adama a na u ta kambusa tsu o ure suru. Ili i na waa yuwusan u to yo'onotosu Àsulà okolo. U ri nu unusu shi. Àsulà a kakasa yi tà na aza a na qà ri o uvadi aza a na aa yuwusan unusu. Waru Àsulà a ca yi tà ubàtà u na u la'ai tsugbain suru suru zuva. ²⁷ U ri tsa akapi a nan ganu shi, aza a na a casu kucci usana suru adama qà nusu le, waru adama qà nusu va ama. Amma Yesu yuwan tà ayi ndolo u tà adama a mantsa suru na u cayi aciyayi kucci a akpata. ²⁸ Wilà u damma tà ama o tso o'wo tà abara a nan ganu, ko na wo o'woi

[◊] **7:21** Ica 110:4.

aa gura yuwan cine wu ntsayi a yuwan shi. Ili yu ufaru, Àsulà a ca tà Musa Wilà. Ana a yuwan ne, reve u zuwa Mawun mà yi mo o'woaabara a nan ganu na akucunu. Ayi da za na gura yuwan ili i na Àsulà a ciga niyi u yuwan suru.

8

Kristi Zamawawa daaabara a nan ganu à tsu

¹ Ayi nda ayi da ili i gbain i na tsaa dansa: Tsu tà nà aabara a nan ganu na tsu dànànu o ukere usa'ani wà Àsulà Mogono me Ili Suru. ² Aabara a nan ganu'u u ta yuwanus ulinga u tsuganu ubàtàwu Upasu u na u La'ai Akiza† suru suru, ubàtà wa amayun wà agandà a na Àsulà a yuwan, agba ama a da a suwa niyi shi.

³ Aabara a nan ganu suru à tà nu ulinga wu ucasu wu ne'e nu ucasu u kucci à tyo Àsulà. Adama o ndolo aabara a nan ganu tsu fo u 'yuwan u ciga u ca Àsulà ili i ro. ⁴ Nnu u shi pa o uvadì, u shi o o'wo ganu shi, ko ke'en, adama a na nan ganu à tà pa, a na o tonishi Wilà a casu Àsulà ne'e.

⁵ Agandà a na nan ganu aa yuwanus oroci o ululu wì ili i na i ri zuva da. Unaàtà u da u ri cine u dànài nà Musa. Ana Musa dànài e ifobi i na waa yuwan Oogodo o Ucuwanus, Àsulà a damma yi tà, "Vu cuwan ana vu dànài zuva masasan, n damma wu tà cine vaa yuwan yi. Vu yuwan yi cine n damma nuwu foyi." [◊] ⁶ Amma ulinga u tsuganu u na Àsulà a cayi Yesu u la'a tà ulinga u na a cayi akapi a nan ganu. Ne da waru, akucunu a sa'avu a na Yesu tàwayi diga à Àsulà à tyo ubàtà wa ama à yi u la'a

◊ **8:5** Mtà. 25:40; Mtà. 26:30.

tā za vu ufaru. Adama a na ana Àsula a yuwain akucunu a sa'avu, ili i na u dammai waa yuwan u la'a tā ili i na u dammai waa yuwan a akuci a akucunu.†

⁷ Nnà akuci a akucunu a gura tā yuwan ili suru na wu ntsayi a yuwan, ili yi lo na yaa zuwa a yuwan za ve ire shi. ⁸ Amma Àsula na aciyayi, ana we enei ama'a a gura kuru akuci a akucunu'u mejege shi, dada u dammai:

“N ta dansaa du, mantsa mo tā lo à tawà,
ana maa yuwan akucunu a sa'avu,
na ama o u'wa wa Isra'il a na ama o u'wa wa
Yahuza.†

⁹ Akucunu a nda aq dàna
tsu za na n yuwayin nkaya n le shi,
ana n guzà nle ekere
reve mu utàq le e ida ya Masar.†
Amma a 'yuwan tā o toni yi,
àvu n vadalaal e ucina.

¹⁰ Amma, apa akucunu a sa'avu a na maa yuwan na ama a Isra'il a mantsa ma na màq tawà:
Àmu, Àsulazuva, n ta zuwa wilà u và a asuvu e le,
adama e reve le,
waru n ta dana le àtsumà o okolo e le,
adama à kuru le.

N to o'wo Àsula e le,
ele waru o to o'wo ama à và.

¹¹ Ama aq dàshi rito ama e le, nà nron mu nden n le shi,
adansa, ‘I reve Àsulazuva,’
adama a na ama'a suru e te reve mu,
diga a zawa'a à tyo a zagbain le suru suru.

¹² N ta yuwaan le gafura vu ili i wuya i na a yuwain,

waru maaq dashi cuwan na nusu le shi, ko ke'en." [◊]

¹³ Ana Əsulə a yuwain adanshi a akucunu a sa'avu, u to rocosu u yuwan tə de za vu ufaru waru wo o'wo tə ili ye pere. Waru ili i na i kutsai de hali u kporoi suru u tə puwan babu usan.

9

Akuci q wilə adama q aganda

¹ Akucunu† o ufaru a na Əsulə a yuwayin aza a Isra'ilə, u damma tə ama cine aa yuwaan yi aganda waru u damma le tə cine aa yuwan Oogodo o Ucuwusan,† ubatə u na aa yuwan aganda. ² A shuwə tə oogodo a na a yuwin asula e re. A aasula o ufaru pe da wisawatan u fitila u ri, ni irika, no opopofu a na a cayi Əsulə. Reve e de aasula a nda Upasu wa Akiza.† ³ Waru umuna u dənəq tə pe u na u ne'eshein asula e re'e. Reve e de aasula e ire Upasu u na u La'ai Akiza.† ⁴ Pe da masa'a† maaq dənəq, za na a palai na zinariya, ubatə u na q tsu kuləto ili i maguru. Waru pe da a zuwai Akpati a Nzuwulai† a akpata, za na a palai na zinariya e ebele suru. Ili i ta'atsu i dənəq tə pe qatsumaq a Akpati'i: Za vu ufaru, upondo u zinariya u na o shitoyin na mana.† Za ve ire, aadanga a Haruna† za na topoi. Za va ta'atsu, atali o ushe'un aza a na q dənəq na Wilə Kupa de udanu. ⁵ Zuva va Aakpati'i a rum a tə ili i wuma i re de i na i tsu roco a na Əsulə q ri lo.* A kpato tə ikpatatsu ya Aakpati'i ne evelu e le, ubatə u na Əsulə a tsu yuwan gafura

---

[◊] **8:12** Irm. 31:31-34. * **9:5** Aruma a yuwan tə ulinga wu uruma. Na Tsugana q tsu de le tə "kerubobin."

vu unusu. Agba tsaa gura damma ili suru adama e ili i nda gogo shi.

⁶ No o koto mofofô me ili tsundolo, nan ganu a tsu uwa t̄ a aasula o ufaru usana suru adama a yuwan ulinga u le. ⁷ Agbaaabara a nan ganu a da goon tsu uwa a aasula e ire, agba u tsu uwa t̄ u t̄ a ̄tsumā a aa'wan. U tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza babu mpasa shi. U tsu ca t̄ kucci vu mpasa'a adama ̄ nusu v̄ yi, n̄ nusu na ama a yuwain ̄tsumā o ulambu wu urevu. ⁸ Ili i nda suru ure u da na Ruhu va Akiza aa dansa nn̄ Oogodo o Ucuwusan a buwa ubat̄ u da u na aa yuwusan ̄gand̄, koto ̄ kp̄atu'w̄ ure a uwa Upasu u na u La'ai Akiza shi. ⁹ Ayi nda iroci i da i mantsa mo gogo. U to rocosu ne'e n̄ kucci na a casu aa gura zuwa za na a yuwusan ̄gand̄ u reve asuvu ̄ yi ̄ t̄ cece cine wu ntsayi shi. ¹⁰ Adama a na ili i ndolo suru wil̄ wi ilyalya i da ni ili yo oso na wuz̄'u. Wil̄ u ndolo suru adama ̄ lipu a da, waru ̄sul̄ a zuwa t̄ ama o toni le hali ̄ tyo mantsa mo ure u sa'avu w̄ yi.

Mpasa mu Zamawawa

¹¹ Gogo Zamawawa da o o'woiaabara a nan ganu suru a aci e ili i sa'ani suru i na i t̄awai de. U uwa t̄ ubat̄ w̄ ̄gand̄ a zuva za na la'ai ulobonu suru suru, za na ekere a ama a da a yuwan niyi shi, waru u ri pa ̄tsumā o uvad̄i u nda shi. ¹² U t̄ o una u mantsa suru u tarai mpasa a uwa ubata'a, agba mpasa mu mgbele ko ndindim n da shi. U tara t̄ mpasa m̄ yi, waru ana u yuwain ne, dada u tsupaa ntsu adama e iwawi i na yoo koto shi. ¹³ De nu ujimu, ana ama ̄ danai nu unusu, lipu le tso o'wo

ta cece na ganu kyo'onuwo le mpasa mu mgbele na za vo ogono e inan, na a bulanuwà le okomo a ąnawu a nan na a kulətoi. ¹⁴ Agba Zamawawa yuwan unusu shi, ko ke'en, reve u ca aciyayi kucci e ekere a Asulà nu ure u Ruhu na ri lo babu ukotu. Ayi da i zuwai mpasa mä yi n ri nu ucira lon, reve wu za'wà asuvu a tsu diga a linga na tsu tawaa nu ukwà. Adama tsu yuwayin Asulà a wuma ąganda!

¹⁵ Ayi nda ayi da i zuwai Zamawawa o o'woi za na gerei akucunu a sa'avu, adama aza a na Asulà e deyi a ushi aba'un a na oo koto shi, aza a na Asulà a yuwayin nzuwulai. Ayi nda ta gura o'wo adama a na Zamawawa kuwa ta, reve u zuwa ama o o'wo faan diga a nusu na a yuwait ele o tono akucunu o ufaru.

¹⁶ Akucunu tsunda a ta gashi vuma na yuwait idana a ąavu'un cine u cigai e ne'eshen utsuru wà yi nu u kuwa. Amma she na za suru reve ana vuma'a u kuwai dada a tsu ne'eshen utsuru'u. ¹⁷ Ayu'u'un u ta nu ucira na vuma na dana niyi'i u kuwa. Ko za lo a gura ushi ili i ta atsumä e le shi, na vuma'a u buwa wuma. ¹⁸ Ayi da i zuwai akucunu o ufaru ili i ro i da shi, she na mpasa adama u roco ukwà. ¹⁹ Wu ufaru, Musa damma ta ama Wilà suru. We ire, reve u tara mpasa mu mgbele na mudindim reve u jambarà mpasa'a na mini. Ayu u tara eleme e ikyon a na a sukumayi mini mä shili avu u bolo yi no oosondori adama u kyo'onuwo aatagada a Wilà na ama suru. ²⁰ Reve u damma, "Ayi nda ayi da mpasa n na n zuwai Akucunu a na Asulà a damma ndu i yuwan tsutoni na ayi." ²¹ Ne da waru, Musa kyo'onuyi mpasa'a o Oogodo o Ucuwusan waru ni ili i na a yuwaitin ąganda

suru. ²² Wilaq'a u damma t̄ a 'yuwan a ciga ili suru o kyo'onuwo ṇe mpasa adama q dānq cece. Waru Asula aa yuwan gafura vu nusu babu wocowu wu mpasa shi.

Ukw̄a wu Zamawawa u tawa t̄ nusu

²³ Ayi da ili i na i zuwa nle q kambuwai Oogodo o Ucuwusan cece ni ili i na i ri pe suru n̄a mpasa mi inama. Ili i nda suru oroci e ili ya amayun i na i ri zuva da. Amma kuccit na kambatōi ili ya amayun cece de zuva a la'a t̄ kucci vi inama. ²⁴ Zamawawa uwa Upasu u na u La'ai Akiza na ama a yutain ne ekere e le shi, za na ri ululu wi ili ya amayun. U kar̄a t̄ a tyo zuva waru u t̄ de obolo na Asula adama u kamba tsu. ²⁵ Waru u kar̄a q tyo zuva adama u d̄ashi cayisa kucci va aciyayi shi, gashiaabara a nan ganu vu uvadī na tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza a aa'wan suru adama u ca kucci vu mpasa vu nama. ²⁶ Nu u shi u ca kucci va aciyayi aa'wan suru, a na u sowo t̄ a t̄sumalima n̄a qabunda diga a mantsa ma na a yutain uvadī. Amma, u t̄awā t̄ u t̄, zuzu n̄a mantsa mo ukosu, o unq u mantsa suru, adama u tawa ucira wu unusu suru suru ana u kuwai tsq kucci adama q tsu. ²⁷ Za suru u 'yuwan u ciga u kuwā u t̄, n̄a ayi ndolo koto, Asula e te ge'eto yi. ²⁸ Zamawawa kuwā t̄ u t̄ adama u tara nusu va ama q qabunda. Agba nu u t̄awisa, woo o'wo adama a matawa mo unusu shi. U t̄ t̄awā adama u wawa za suru na ri lo a pura yi.

10

Aq dashi yuwan kucci ro shi

¹ Wilà wa Musa u tā gashi oroci o ululu e ili i sa'ani i na i ri lo à tawà. Ayi ululu u nda àyi da ili ya amayu'un shi, adama a na waa gura zuwa ama a na a yuwusan àgàndà o o'wo cine wu ntsayi shi, ko na wo o'woi a tsu ca tā kucci aa'wan suru. ² Nnà Wilà u gura kàmbàto asuvu e le cece cine wu ntsayi, ana a lyawa tā de mayan mà kucci. Ana Àsulà a shi tā à za'wà nusu va aza a na a yuwusan àgàndà, waru asuvu e le à shi à ri n cuwusan nà nusu le shi. ³ Agba ne da u ri shi! Ayi kucci nda tsu zuwa le tā a cuwan nusu le a aa'wan suru. ⁴ Adama a na mpasa mo ogono e inan nà mgbele maa gura tawa nusu shi ko ke'en.

⁵ Ana Zamawawa tawài àtsumà o uvadì, u damma tā Àsula, “Vu ciga kucci vi inama nà ne'e vi ishina shi. Amma vu ca mu tā lipu adama n yuwan tsutoni nà avu.

⁶ Inama i na àqà kulàtosu a masa'a† waru nà ne'e adama à nusu tsu yo'onoto wu okolo shi.

⁷ Reve n damma, ‘Apa mu nda, n tawà tā n yuwan ili i na vu cigai, Àsula, cine a danai adama à và àtsumà a Adanshi à Àsula.’ ” [◊]

⁸ Àtsumà a Adanshi à Àsula a nda u fara tā damma, “Vu ciga kucci nà ne'e shi. Vu ciga kucci vu ukulàtosu shi, nà kucci adama a tawa nusu shi. Waru vaa uwusua uyo'o u le shi.” (Ele nda kucci da suru na Wilà u zuwai a yuwan.) ⁹ Reve u damma, “Apa mu nda, Àsula, n tawà tā adama n yuwan ili i na vu cigai.” Adama o ndolo a da Àsula a tawai akuci à kucci suru, reve u zuwa

---

◊ **10:7** Ica 40:6-8.

kucci vu Zamawawa o una u le. ¹⁰ Adama a na Yesu Zamawawa yuwain ili i na Əsulə a ciga niyi u yuwan, tsu tsurə tə wuza'u diga ə nusu tsu adama a na u yuwan tə kucci nə lipu və yi u tə o una u mantsa suru.

¹¹ De nan ganu a tsu yuwan tə ulinga u le usana suru, reve waru a lyuwa elime nu ucasu u kucci na aa tawa nusu shi. ¹² Amma Zamawawa† ca ta aciyayı kucci na ntsayi babu ukotu. Gogo u tə nden o ukere usa'ani wə Əsula. ¹³ Waru u tə dənə de hali she nə Əsulə a zuwa n'yuwatan mə yi zələ vu ucira və yi. ¹⁴ Kucci tə ndolo, u zuwa tə ama o o'wo cine wu ntsayi ə dənə babu ukotu, ele da aza a na Əsulə a zuwai o o'wo aza a akiza.

¹⁵ Ruhu va Akiza fo damma tsu tə adama a nda. Wu ufaru u damma:

¹⁶ “Əsulazuva a damma tə, ‘Ayı nda əyi da akucunu a na maa yuwan ne ele a mantsa mo ndolo.

N ta zuwa wilə u və o okolo e le,
adama e reve le.

Waru n ta dana le a asuvu e le,
adama ə kuru le.’ ”

¹⁷ Reve u dammisa:
“Məqə dəshi cuwisan nusu le ni iwuya i na a yuwan shi, ko ke'en.” [◊]

¹⁸ Nə Əsulə a yuwan gafura vu nusu, ili yi lo waru na yaa zuwa a yuwan kucci ro shi.

I lyuwa elime nu ucasu wo okolo

¹⁹ Adama o ndolo ama ə və, tsu ta gura uwa Upasu u na u La'ai Akiza† babu wovon adama

---

◊ **10:17** Irm. 31:33-34.

a mpasa mā Yesu.* 20 U ca tā lipu vā yi adama u kpātu'wāq tsu ure u sa'avu u na u tsu 'yāwāto ubātā u wuma! Waru ure u nda u tsu pasato tsu tā nu umuna'a. 21 Tsu tā nāaabara a nan ganu a gbain za na a yuwusan tsugono o u'wa wā Asulā de zuva.† 22 Adama o ndolo tsu ta gura rawa zuzu nā Asulā. Lyawa tsu yuwain ne no okolo a tā nu ucawu wo okolo a q̄abulā. Mpasa mu Zamawawa mu za'wā tā asuvu a tsu a na tsu cuwan ni iwuya i na tsu yuwusain, amma a za'wā tsu tā nā mini ma na mā ri kiza-kiza suru suru. 23 Nā tsu 'yuwan tsu ciga tsu guzāuzuwo okolo a na tsaa dansa tsu tā nā ayi ulobonu, adama a na Asulā a ta yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. 24 Lyawa tsu dānai ada a azā a tsu, reve tsu kamba nle tsāra o roco icigi, waru adama a yuwan ili i sa'an. 25 Ozo o ro a tsu tāwusā ubātā wā agandā kuci shi, amma she tsu yuwain ne wan. Tsu lyuwai elime nā ndashilai mo okolo ugbamu, a na wo o'woi i reve tā urana u mākāmbāq ma Zagbain ma ta yuwusan zuzu.

26 Nā tsu dāngwa tsu lyuwai elime nā mayan mo unusu cina de tsu reve amayun, kucci lo waru na aa yuwan adama a nusu tsu shi. 27 Amma ili i na i buwai goon ayi da she tsu piriyi uge'etosu u na u ri lo a tāwā nā wuna u na aq̄ lungusā n'yuwatan mā Asulā! 28 Nna ama e re ko ama a ta'atsu a yuwunlai adanshi a na nanza 'yuwan o toni Wilā wa Musa, a ta gura ca vuma ndolo atsumalima hali u kuwā

---

* **10:19** Ayi umuna wu kasa tā Upasu wa Akiza nu Upasu u na u La'ai Akiza atsumā o Oogodo o Ucuwusan na Aa'lisamapada. U karalai tā mantsa ma na Zamawawa kuwā adama u roco Asulā a lyawa tā ama a tāwā ubātā wā yi mejege.

babu uro. ²⁹ Nà vuma yuwan ili i na yoo roco u ca Mawun mà Əsulà tsugbain shi, u la'a tà uwuyanu lon nà cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni nà Wilà wa Musa. Agba waru, nà vuma tàwàqà mpasa ma akucunu nà wono za na tsu kambàto tsu na akiza,† u la'a tà uwuyanu lon nà cíne aa 'yuwan a yuwan tsutoni nà Wilà wa Musa. Ne da waru, na vuma isula Ruhu va Akiza, za na o rocosu tsu isa'ani, iwuya i ndolo unàtà u da na akapi. ³⁰ Tsu reve tà a na Əsulà a dammai, "N ta ca aza a na a nusain oforo. N ta tsupa le." Waru u damma tà fo, "Asulazuva e te ge'eto ama à yi." ◊ ³¹ Ili i wovon i da lon vuma riya e ekere à Əsulà a wuma.

³² I cuwan nà rana ndede, ana i fara revei amayun à Əsulà. I yuwan tà mpolo nà ətsumàlimà lon, reve gba i lyuwa elime nu ucira. ³³ A mantsa mo ro a amaton du tà reve waru e isula du à mákàkàn mo obolo a ama. A mantsa mo ro i kamba tà fo aza a na o sowuso cu'un va ətsumàlimà'a. ³⁴ I roco tà isa'ani à tyo ubatà wa aza a na a zuwai o u'wa wa ali. Ana a usai ili i na i ri ne ele suru, i yuwan tà asuvu nà mazàngà, adama a na i reve tà na ili i sa'ani i ro i tà lo a pura du na yoo koto shi.

³⁵ Adama o ndolo, she i lyawa cine i zuwayi Zagbain ucira wan, ko ni ili i ro i shi i fara, adama a na ni i lyuwa elime a zuwusaa yi ucira, i tà ushi iliyinkapa i gbain. ³⁶ Gogo i rito makaba ma asuvu, adama i gura yuwan ili i na Əsulà a cigai, tsàrà waru i ushi ili i na u yuwain nzuwulai. ³⁷ Cine Adanshi à Əsulà a dammai,
"Waa jima shì za na ri lo à tàwà u tà tawa.

◊ **10:30** U.WI. 32:35-36.

Waa lungusa mantsa shi.

³⁸ Ama a na Asulaa ushiyi a ta yuwan wuma adama o ucawu wo okolo e le.
Amma u tsu yuwan ta atsumolangu na za na ronoi acapa." [◊]

³⁹ Amma atsu aza a na o tso rono na acapa da shi, aza a na aqaa lungusa. Tsu ca ta Asulaa okolo a tsu, adama o ndolo, u wawa tsu ta.

11

Ucawu wo okolo

¹ Aza a na a casu Asula okolo e reve ta na amayun a na a ta ca le ili i na a zuwai okolo suru. E reve ta na amayun e ili i na koto e enei shi a ta lo na amayun. ² Asulaa usu ta ama o ufaru adama o ucawu wo okolo e le.

³ Tsu ta nu ucawu wo okolo, dada tsu revei na Asulaa yuwain adanshi, waru nu ure u nda u da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe. Asulaa yuwan ta ulinga ni ili i na vuma tse ene shi, tsara u yuwan ili i na tsee ene.

⁴ Habilat danaa ta nu ucawu wo okolo, dada u yuwayin Asulaa kucci na la'ai kucci na Kainut cayi Asulaa. Reve Asulaa a damma wu uwua ta uyo'o wu une'e u na u cayi, reve u deyi vuma va abulaa. Ko na wo o'woi Habilaa kuwa ta de nu ujimu, wuma wa yi u buwa ta a yuwsaan tsu adanshi adama o ucawu wo okolo a yi.

⁵ Anuhu danaa ta nu ucawu wo okolo, dada Asulaa a tara niyi a tyo zuva adama u kuwa wan. E ene yi shi, adama a na Asulaa a tara yi ta a kara. Adanshi a Asulaa a damma ta kafu a tara yi a tyo zuva, u zuwa

---

◊ 10:38 Hab. 2:3-4.

ta okolo a Asulə o yo'ono. ⁶ Za lo o yo'onoto Asulə okolo shi, she nu ucawu wo okolo. Za na aq tawa ubatə wə Asulə biti u 'yuwan u ciga u usu na Asulə a ri wuma, waru u tsu ca tə iliyinkapa a tyo aza a na a zama yi na amayun.

⁷ Nuhu† dənə tə nu ucawu wo okolo, dada wu uwmai ana Asulə o rono niyi atsuvu a aci e ili i na koto we enei shi. U yuwaan tə Asulə tsutoni reve u she'en wantsun u gbain adama u wawa u'wa wə yi. Nu ucawu wo okolo aqyi a da, Nuhu rocoi uvadi na a nusain. Hali wo o'wo vuma tə atsumə a ama a na a dənai na qəbulə e ekere a Asulə adama o ucawu wo okolo a yi.

⁸ Ibrahim dənə tə nu ucawu wo okolo, dada u yuwaan tsutoni ana Asula e de niyi u 'yawa ubata u ro u na u yuwaan niyi nzuwulai n na waa ca yi. U lyawa tə ida ya yi, agba u reve ubatə u na wee tyo shi. ⁹ Adama a na Ibrahim ri nu ucawu wo okolo, reve u yuwan nden n limocin e ida i na a yuwaan niyi nzuwulai. Reve u dənu de o oogodo, ne da fo Ishiyaku nə Yakubu aza a na a dənai muwun mu ugundo mə yi. Asulə a yuwaan le tə fo nzuwulai'i. ¹⁰ Ibrahim yuwan tə ne adama a na u ri e ipiri i na waa uwa a lyuci gbain na Asulə o foboi waru u suwai na waā dənə lo babu ukotu.

¹¹ Saratu† obolo nə Ibrahim a dənə tə nu ucawu wo okolo, dada a tsurai mawun, ko na wo o'woi a shi tə a kutsa lən, waru Saratu idari i da i shi. Ibrahim usu tə a na Asulə aa yuwan ili i na u yuwaan nzuwulai n na waa yuwan. ¹² Vuma nda shi tə kutsa suru suru, u shi tə u rawa məkuwaa, amma ko nə ne qvu wo o'wo akaya a ama a qəbundə a na a gura kece shi. Amayun, a tə lo nə

abantu cine italyo'o ya zuva i ri ko tsə mabantu ma
nge'en m mala.

¹³ Ama a nda suru a na a dana nu ucawu wo okolo, a kuwa tə babu na a ushiyi ili i na Asulə a yuwaan nle nzuwulai. A dana tə nə mazangə ma na ee ene ili i ndolo a tawa, ko na wo o'woi a dana zuzu shi. Ayu a damma a na a tə gashi omocin nə aza e ida i ro atsumə o uvadi u nda. ¹⁴ Nna ama a yuwan cu'un va adanshi a nda, o to rocosu a ta zamishi ure wi ida i na wo o'wo za le. ¹⁵ Na a shi a adanshi e ida i na a lyawai, babu ili i na yaa putsa le a na aq kambə. ¹⁶ Amma a dana te izami yu ubata u na u la'ai ulobonu. U tə de zuva. Ayi da i zuwai Asulə a tsu uwua wono shi nne e de yi Asulə e le, adama a na u foboo le tə lyuci gbain.

¹⁷ Ibrahim ♫ dana tə nu ucawu wo okolo, dada u cayi mawun mə yi Ishiyaku tsə kucci ana Asulə a lyungwə niyi. Ibrahim da vuma na Asulə a yuwayin nzuwulai'i, amma u fobo tə u ca mawun mə tə mə yi goon tsə kucci. ¹⁸ De nu ufaru, Asulə a damma yi tə, "Mmaci n na n yuwaan nuwu nzuwulai a tə o utə ya Ishiyaku." ¹⁹ Ibrahim jiyan tə nə Ishiyaku kuwa, Asulə a ta gura kambato yi wuma waru. Ne da Ibrahim yuwait, reve u yuwan gashi u ushiyisə tə mawun mə yi diga o ukwə.

²⁰ Ishiyaku† dana tə nu ucawu wo okolo, dada u zuwayi muwun n re mə yi aba'un, Yakubu nə Isuwa.† U reve tə na Asulə aa yuwaan le ili i sa'ani elime.

²¹ Yakubu† dana tə nu ucawu wo okolo, dada ana waq kuwa, u zuwayi muwun mə Isuhu koyan

---

◊ **11:17** Ufr. 21:12.

da aba'un. Reve u yuwaan Asulə aganda ayi ukədətowu a aadanga ə yi.

²² Isuhu dənə tə nu ucawu wo okolo, dəda i zuwai ana wəq̄ əkuwə, u 'yuwain adanshi adama a mantsa ma na aza a Isra'ilə aa lyawa Masar. Reve u damma le a tara etele ə yi nnə əq̄ kərə.

²³ Nshəwu ma Musa n dənə tə nu ucawu wo okolo, dəda a gura soko niyi hali woto ta'atsu ana a matsan niyi. E ene tə Musa mawun ma sa'ani ma da, waru a uwuswa wovon u na aa 'yuwan yuwan tsutoni nə wilə u mogono shi.

²⁴ Musa dənə tə nu ucawu wo okolo, dəda i zuwai ana u kungwai, u 'yuwain a na e de yi mawun mo usheli u mogono ma Masar. ²⁵ U dangwa tə u sowo atsumalima obolo na ama a na Asulə a dangwai, a na waa uwua uyo'o u mayan mo unusu a mantsa ma wa'a. ²⁶ U jiyan tə u la'a tə ulobonu u sowo atsumalimə o unə wu Za na Asulə a Dangwai, a na wəq̄ tsurə utsuru wa Masar suru, adama a na u dənə tə a pura iliyinkapa ya Asulə i na i ri lo ə təwə. ²⁷ Adama o ucawu wo okolo ə yi, Musa lyawa tə Masar, agba u dənə a uwuswa wovon wu upan u mogono shi. Musa kaba tə asuvu adama a na u zuwaa tə Asulə a na aa gura ene shi esu. ²⁸ Adama o ucawu wo okolo ə yi a da, u fəboi Abuki a Mapasa† reve u kyo'onu mpasa e ebele nə gon vu nəntsü, adama a za na əa təwaa nu ukwə wu una muwun mu ufaru mo ololo ma aza a Isra'ilə wan.

²⁹ Ama'a ə dənə tə nu ucawu wo okolo, dəda a pasai Mala mə Shili† gashi ida yu u'yewu. Amma ana aza a Masar o toni nle, reve mala ma lyuwa le suru.

30 Ama a Asula a dana tə nu ucawu wo okolo, dada ana a kandaruwusai lyuci va Jeriko rana cindere, avu ukari wə yi u riya.

31 Rahapu† aashakala a dana tə nu ucawu wo okolo, dada u ushiyi aza a Isra'ila aza a matawa mo utoyo. Ayi da i zuwai o una niyi shi, ana o unai aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni nə Asula.

32 N dashi tawa ni iroci i ro? N ri nə mantsa ma na maa damma du ada o Gidiyon,† nə Baraka, nə Samuson,† nə Japuta, nə Dawuda, nə Sama'ilā,† na akapi a amasulə shi. **33** Ucawu wo okolo e le u zuwa le tə a lyuwa aci e ida i ro ya abunda lon. A yuwan tə ili i mejege, reve a ushi ili i na Asula a yuwan nzuwulai suru. A ɓaru tə nə vi ikamu.

34 A kimusa tə wuna u na u tsu lungusa. A fatsa tə e ekere a aza a na a dana azama o una le nə mutsun mu pe'eni. Ko na wo o'woi a dana tə babu ucira lon, a tsura tə ucira. A dana tə nu ucira ubatə o uvon hali a lyuwa aci o uvon o omocin a qsoja o ro babu uro. **35** Amaci o ro waru a ushiyisa tə mmaci n le a na a shi a kuwai reve a kambisa wuma. Ama o ro gba ozo o ro a ca le tə ətsumalimə adama o ucawu wo okolo e le, reve gba a usu le, "Tsəqə usu tso o'wo fəqən cine i dammai shi!" A yuwan tə ne adama Asula a 'yasan le atsuma o ukwa a tyo a wuma u sa'ani. **36** Ozo o ro o sowo tə ulamu, avu a faba le adama a na a cayi okolo ubatə wa Asula, ozo o ro gba shi a nlə le tə na akani reve a zuwa le o u'wa wa ali. **37** Ozo o ro a kuwa tə adama a na a vara nle na atali. Ozo o ro gba shi a kuwa adama a na o kodulo nle tə ure. Ozo o ro gba shi o una le tə nə matsun me pe'eni. Ozo o ro a dana ni ili i ro shi, she kwan vu mgbele n na aqə nlə. Alambi a ama a

da a dñai, reve e le'e le, waru o 6ongi le tñ. ³⁸ Ama a nda a dñaq tñ ama a sa'ani agba uvadí u nda wu ntsaa le shi. A baza tñ ȝtsumaq o una na a nsasan, reve waru a pa'an ȝtsumaq a ȝbanu nq a ȝakari.

³⁹ Ama o ndolo suru o yo'onoto tñ ȝsula okolo adama o ucawu wo okolo e le! Amma suru nq ne, a kuwq tñ babu na a ushiyi ili i na a yuwaan nle nzuwulai. ⁴⁰ Adama a na ȝsula a dangwa tñ a na woo foboo tsu ili i ro i na i la'ai ulobonu ȝbunda lon. U fobo tñ u yuwan ne adama she obolo nq ȝtsu goon da oo o'wo cece wuntsayi.

12

Asula a da Dada tsu

¹ Tsu tñ na ama ȝbunda ukandaruwu nq ȝtsu a na o o'woi iroci i na ucawu wo okolo u ri. Adama o ndolo lyawa tsu yutain ala'anlai e iladí a na a ri a mäkäkan mä tsu, she tsu kunai wan. Tsu tawai ili i na yee geshe tsu a yuwan ili i na yi ntsayi a wuma u tsu, aysi da, unusu u na wq tiga tsu babu usan. ² Nq tsu ciga tsu 'yuwan tsu kalyuwusa Yesu goon, za na aysi da ufaru wu ucawu wo okolo a tsu waru aysi da za na kambuwq niyi ununa wu ntsayi. U sowo tñ ȝtsumalima reve u kuwq a akpata.† Avu gba u ushi wono gashi ili i ro i da shi, adama a mazangq ma na waq tawq u tsurq elime. Gogo tsunda u tñ nden o ukere usa'ani o ootogu o tsugono tsa Asula.† ³ Yuwain majiyan me iroci ma Yesu. U kaña tñ asuvu a mantsa ma na ama a wuya a yuwsaan yi iwuya. Adama o ndolo she i kuna ȝvu i lyawa mpolo wan.

⁴ I ta yuwsan mpolo nu unusu, agba mpolo n du koto n zuwa o una du shi. ⁵ Agba yi icina tñ ili

i na Adanshi a Àsula a dammai muwun mà Àsula
adama u gbamato le asuvu:

“Mawun mà và, vu polo atsuvu a mantsa ma na
Àsulazuva oo ronuso wu atsuvu,
waru she okolo a wu a kuda wan a mantsa ma na
waa 6arasa wu.

⁶ Adama a na Àsulazuva a tsu 6ara tà za na suru u
cigai,
reve waru u ca aza a na u usuyi tsà muwun mà yi
oforo.” [◊]

⁷ I kaba asuvu àtsuma àtsumalima a na yoo
sowuso adama a na u rotso tà oforo a na dada tsu
ca mawun. Mawun mo lo ma na dada và yi tsu
kuda a ca oforo shi. Àsula a ta yuwusan nà àdu tsà
muwun mà yi. ⁸ Àsula a tsu 6ara tà muwun mà yi
suru, agba nu u 6ara du shi, to, àdu agirutu a da,
agba i ri muwun ma amayun mà yi shi. ⁹ Suru ntsu
tsu shi tà nà mbara pa o uvadi aza a na a 6arasa
ntsu. Reve gba tsu uwuwsa le. To tsaa la'a uwwa
Dada tsu na ri zuva adama tsu dànai wuma shi?
¹⁰ Mbara n tsu 6ara tsu tà a mantsa wa'a o ure u na
e enei mejege. Amma Àsula a ta 6arasa tsu adama
u kamba tsu, adama tso o'woi aza a akiza ununa u
ri akiza. ¹¹ Tsubari ili i na ama a tsu uwwa uyo'o a
mantsa ma na aa yuwusan yi da shi, u tsu 6àli tà!
Nà Àsula a 6ara le, ne da, adama u roco le ubàtà u
na a nusain da, dada a tsu lapula reve a yuwan ili i
na i ri mejege no okolo nden.

¹² I gbamato obolu a du a na a kunai, reve waru
i gbamato alu a du. ¹³ I yuwan ure mejege adama
a ana a du. Ne da aza a na oo tono du akutsumà, nà
a tàdatsà, aà riya shi, amma a tà tsurà ucira.

◊ **12:6** Udm. 3:11-12.

Uwwai Asula

¹⁴ I yuwan mpolo i yuwan nden n sa'ani na ama suru, waru i yuwan mpolo i yuwan nden ma akiza. Za na suru wuma wà yi u ri na akiza shi, wee ene Àsulà shi, ko ke'en. ¹⁵ I yuwan ugbozu she vuma lamba à ushi isa'ani yà Àsulà wan. I kàmbuwà ugbozu tsàrà nanza tàwàqà du na addama wan. Cu'un vuma ndolo tà lungusa ama nà abundà àtsuma à du nà abundà. ¹⁶ I yuwan ugbozu she nanza yuwan tsipere wan, ko u 'yuwan à kuru Àsulà ununa Isuwañ yuwait wan. Isuwa àyi da mawun mo ufaru ma Ishiyaku, waru u shi tà ushi agadu a dada và yi suru, reve gba u wina yi adama u lyuwa ilyalya u ta. ¹⁷ I cuwan tà ana Isuwa yuwait ne, u shi tà u cigisa dada và yi zuwaa yi aba'un, amma dada và yi 'yuwan ta. Agba babu ili i na waa yuwan u vadala ili'i, ko a na u patiyi dada và yi nà mesun.

¹⁸ I ri tsa ama a Isra'ilà shi, aza a na a rawai a Masasan ma Sinai,† ubatà u na ee ene reve waru aa gura ju'wàñ. U shi tà à kulusà na akina, à garu yi tà ni irumbu i limà nà lipà. ¹⁹ A uwwa tà mesun ma aavana nu udyo u ro. Ana ama'a a uwmai udyo'o, reve a pati Àsulà a lyawa adanshi, ²⁰ adama a na u la'a tà ucira u na aa gura kuru ana u dammai, "Ko nà shi nama da ju'wàin masasa'an, na a 'yuwan a ciga o una yi nà mavara ma atali." ^{◊ 21} Musa na aciyayi wu uwwa tà wovon wi ili i na we enei dada u dammai, "Mu uwwa tà wovon lon hali n te meje'en." [◊]

²² Agba gogo i tawà ta a Masasan ma Sihiyonat waru nà Urihelima na ri zuva. Ayi da lyuci

[◊] **12:20** Mtà. 19:13. [◊] **12:21** U.Wl. 9:19.

gbain və Əsulə a wuma, ubətə u na obolo obolo a nlingata mə Əsulə mə əbundə lon m bolotoi adama a yuwan məzəngə. ²³ I təwə tə ubətə e iðolo i muwun mə Əsulə tsə muwun mu ufaru mə yi aza a na a danaï ala e le suru de zuva. I təwə tə ubətə wə Əsulə na aciyayı, za na ayi da za vu uge'etosu va ama suru. Waru i təwə tə yə kwisə va ama a sa'ani, waru Əsulə a kambəto le tə cine wu ntsayi. ²⁴ I təwə tə ubətə wə Yesu, za na təwayi na akucunu† a sa'avu diga q Əsulə. Mpasa mə Yesu* n da o kyo'onuyi tsə kucci, za na ri ni ikaka i na i la'ai mpasa ma Habilə. †

²⁵ Adama o ndolo i yuwan ugbozu waru she i 'yuwan o polo atsuvu wan, n nə Əsulə a yuwan adanshi. Ama a Isra'ilə a na a vadalañ niyi ucina ana u o rono nle atsuvu pa o uvadı, ko za la'a shi. Adama o ndolo u tə dənə tsu uwuyanu nə tsu vadalañ Əsulə a na q ri zuva ucinə nu u rono tsu atsuvu. ²⁶ Ana u yuwain adanshi nu ujimu de əçəpə, udyo wə yi u jingədə tə uvadı, ♦ amma gogo u yuwan tə nzuwulai, "N tə jingadisə uvadı u tə waru, agbə uvadı goon shi, hali nə zuva." ♦ ²⁷ Ana u yuwain adanshi a nda, u ta dansa a na ili i na u yuwain suru q tə lungusə le. She ili i na i ri n jingəda shi, goon ele da aa buwa.

²⁸ Ayi da i zuwai tsu dənəi o godyusho a na tsu

---

* **12:24** Mpasa mə Yesu n tsu təwəqə tə nə gafura vu nusu, amma mpasa ma Habilə n təwəqə tə nə atsumalimə e ekere a za na una niyi (Ufr. 4:10). † **12:24** Ana Kayinu unai Habilə, Əsulə a damma yi tə, "Mpasa mu zawa'a və wu n na n ri e ida n te dəwu və (Ufr. 4:10)." Gogo tsunda, mpasa mu Zamawawa n da maa yuwusan adanshi e ikaka i na i la'ai mpasa ma Habilə. ♦ **12:26** Mtə. 19:18. ♦ **12:26** Hab. 2:6.

ushiyi tsugono tsa na ili yi lo a na waa jingada yi shi. Tsu yuwayin Asula aganda cine woo yo'onoto yi okolo, reve tsu ca niyi tsugbain avu waru tsu uwai wovon wa yi, ²⁹ adama a na Asula a tsu akina a wuna u na u tsu lungusa ili i da.

13

Cine oo yo'onoto Asula okolo

¹ Ilyuwa elime na ncigalai ni icigi yi Zamawawa. ² I cuwan i ushi omocin ulobonu a 'wa du. Ama o ro a yuwan ta de ne, avu gba a ushi nlingata ma Asula babu ele urevu. ³ She yi icina na aza a na a ri pe o u'wa wa ali wan. I sowo atsumalima obolo ne ele gashi i ta de obolo ne ele. I cuwan na aza a na o bongiyi gashi adu fo i ta pe atsuma e le.

⁴ I ca nden n lolo tsugbain. Ka na vali a mantsa suru i guza amayun, adama a na Asula a ta ca za na yuwan tsipere suru atsumalima, ko za na kudai a guza amayun atsuma a nden n lolo suru. ⁵ I guza aciyadu e icigi yi ikebe. I yuwan ankuri ni ili i na i ri na ayi. Asula a damma ta,

“Maa lyawa wu shi,

waru maa vadala wu ucina shi, ko ke'en.” [◊]

⁶ Adama o ndolo, tsu ta gura damma babu wovon,

“Maa uwua wovon shi,

adama a na Asula zuva za vi ikambi i va i da.

A gura yuwan ili i ro na amu shi.”

⁷ I cuwan na azagbain a du, aza a na o rito ndu Adanshi a Asula. I cuwan ni isa'ani i na wuma u le u tawayi, waru i ca okolo a du a Zagbain cine ele a

---

◊ **13:5** U.Wl. 31:6-8; Ica 118:6.

yuwain. ⁸ Yesu Zamawawa aa vadala shi, ko ke'en! Ne da u ri tso yon, tsa ana'an, waru babu ukotu.

⁹ She vu lyawa a pusən wu ana wan, waru she vu lyawa uritosu icu'un icu'un i zuwa wu vu toni ure u wuya wan. Isa'ani ya Əsula i da yaqə dəshi wu okolo ubgamu, agba e itoni i wilə wi ilyalya i da yaa zuwa wu vu yuwan ne shi, ili i na yaa kambusa aza a na oo tono le shi. ¹⁰ Amma tsu tə na masa'a† mo ro, waru nan ganu† na a yuwusan agəndə ubətə wə agəndə o uvadī u nda, a ri nu ucira u na a tama kucci na a cayi a masa'a mə tsu shi.

¹¹ Aabara a nan ganu a tsu tanu tə mpasa mi inama a uwa pe Upasu u na u La'ai Akiza ubətə u na u tsu ca mpasa'a adama a nusu. Agba lipu vi inama'a a tsu kuləto le tə a alanga o uvalətə. ¹² Ayi da i zuwai Yesu sowoi atsumalimə o ugyuru, adama u kəmbətə ama a yi aza a akiza† nə mpasa mə yi. ¹³ Adama o ndolo tsu kərəi a tyo ubətə wə yi o ugyuru wu uvalətə adama tsu uwmai wono u na wu uwmai. ¹⁴ Tsu ri nə lyuci na aqə dənə lo babu ukotu o uvadī shi, amma tsu te ipiri i lyuci tsundolo.

¹⁵ Lyawa kucci tsu lyuwa elime a cuwusa Əsula atsuma a ala e Yesu. Tsu casu ala a yi tsugbain. ¹⁶ She yi icina i yuwan isa'ani wan, waru i kamba ozo o ro, adama a na ele da kucci na oo yo'onoto Əsula okolo. ¹⁷ I yuwan tsutoni na azagbain a du, waru i yuwan ili i na a damma ndu i yuwan. A ta kəlyuwusə du babu wivuwun, adama a na e reve ta a na aa cuduwa Əsula cine ulinga u le u yuwan. Ni i yuwaan le tsutoni, a ta yuwan ulinga u le nə mazəngə. Ni i 'yuwan gba a yuwan tsutoni ne ele,

a ta yuwan ulinga u le nā Ạtsumolāngu, agba ayı nda waa kamba ḫu shi.

¹⁸ I yuwusaan tsu avasa kuci. Tsu reve tā asuvu ạ tsu ạ tā cece, waru tsu ciga tā tsu yuwan ili i na i ri mejege a mantsa suru. ¹⁹ N te ipati i ḫu nu ucira u na n ri nā ayı suru, i yuwan avasa adama Asulà ạ kambàto mu ya'ạ ḫu kedu.

Ayasa o ukosu

²⁰⁻²¹ N ta avasa Asulà a asuvu nden u ca ḫu ili i sa'ani i na i cigai biti adama i yuwan ili i na u cigai. U 'yaşan tā Yesu Zamawawa Zagbain tsu diga o ukwà. Gogo Yesu tā tsu Za va Aguba a Gbain a na aa yuwan ulinga nā mpasa mā yi adama a yuwan akucunu ạ Asulà ni ikyon ya yi, akucunu a na oo koto shi. N ta yuwusan avasa Asulà a yuwan ulinga Ạtsumà ạ tsu adama tsu yo'onoto yi okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Lyawa tsugbain tso o'wo za vā yi suru suru waru babu ukotu. Ami.

²² Ama ạ vā, n te ipati i ḫu i kambuwà ugbozu e ikaka yu udashishi wo okolo o ubgamu u nda. Mepepelime mā abantā ma da shi.

²³ N ciga ḫu tā i reve a na a lyawai Timoti za tsu diga o u'wa wa ali. Nu u rawa ya'ạ vā kedu, tsu tā tawà ubatā u ḫu ra adama tse ene ḫu.

²⁴ I casà azagbain ạ ḫu suru nā aza e Itoni suru. Waru aza e Itoni a Italiya a na ạ ri obolo nā amu ạ te icasu i ḫu.

²⁵ Lyawa isa'ani ya Asulà i dānà obolo nā ạdu suru.

**Nzuwulai n Sa'avu nā Tsishingini nā adiva a
na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru**

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsisingini)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsisingini

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsisingini

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

bb185c63-dc44-572c-ae93-66252c4dfa1e